

17 Μαρτίου, 1989

(Α. ΛΟΪΖΟΥ, Π., ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑ-
ΡΗΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ/στές)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ,

Εφεσείων-Αιτητής,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ
ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Αναθεωρητική Έφεση Αρ. 819).

5 *Αιτιολογία διοικητικής πράξεως — Τι δέον να περιλαμβάνει — Δύνα-
ται να συμπληρώνεται από στοιχεία του φακέλου — Εκτενή απο-
σπάσματα από το σύγγραμμα του Θ. Τσάτσου "Η Αίτησις Ακυρώ-
σεως ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας" παρατέθηκαν με
επιδοκιμασία.*

10 *Ο αιτών, που ήταν μέλος της αστυνομικής δύναμης, κατηγορή-
θηκε για διαφθορά, την οποία και παραδέχθηκε. Στον αιτούντα
επιβλήθηκε η ποινή της απαίτησεως για παραίτηση. Ο αιτών υπέ-
βαλε αίτηση για συνταξιοδότησή του βάσει του Κανονισμού 45
των Περί Αστυνομίας (Πειθαρχικών) Κανονισμών.*

15 *Το Υπουργικό Συμβούλιο, αφού έλαβε υπόψη όσα αναφέρθη-
καν στη Συνεδρίαση καθώς και το περιεχόμενο του Παραρτήματος
"Γ" της Πρότασης, (επιστολή Αρχηγού Αστυνομίας προς Γενικό
Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, ημερ. 17.12.1984) απέρρι-
ψε την αίτηση.*

20 *Η σχετική αίτηση ακυρώσεως του αιτούντος απορρίφθηκε. Γι'
αυτό καταχωρήθηκε η παρούσα έφεση. Ο μόνος λόγος εφέσεως,
που εν τέλει παρέμεινε, ήταν ότι η επίδικη απόφαση δεν ήταν δεό-
ντως αιτιολογημένη.*

Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την έφεση, αποφάσι-
σε:

- (1) Η αιτιολογία διοικητικής πράξεως μπορεί να συμπληρωθεί από το σύνολο των γεγονότων, που βρίσκονται στο φάκελο. Στην αναφερόμενη στα πρακτικά του Υπουργικού Συμβουλίου επιστολή του Αρχηγού της Αστυνομίας αναφέρετο το ιστορικό της υπόθεσης και η σταδιοδρομία του ατού-ντος. 5
- (2) Τα στοιχεία της πλήρους αιτιολογίας είναι: 10
- (α) Η αναφορά στον εφαρμοζόμενο Κανόνα.
- (β) Ο ακριβής καθορισμός της περιπτώσεως ή του πραγματικού γεγονότος στο οποίο αφορά και, 15
- (γ) Η υπαγωγή της περιπτώσεως ή του γεγονότος στο οποίο αφορά στην επιταγή δικαίου που εφαρμόζεται. 20
- Όταν δεν πρόκειται για απόφαση διακριτικής εξουσίας, προστίθεται στην αιτιολογία το αίτιο και ο σκοπός που συνήργησαν στη λήψη της.
- (3) Η εισήγηση του δικηγόρου του αιτητή είναι πως η κρινόμενη απόφαση δεν είναι δεόντως αιτιολογημένη γιατί δεν αναφέρονται αυτά που συζητήθηκαν μεταξύ των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου. Οι διαβουλεύσεις όμως των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου δεν αποτελούν κατά το διοικητικό Δίκαιο, μέρος της αιτιολογίας της απόφασής του. 25 30
- (4) Το επαρκές ή μη της αιτιολογίας μιας απόφασης κρίνεται ανάλογα με τα ιδιαίτερα περιστατικά και τη φύση της κάθε υπόθεσης. Μπορεί π.χ. ολιγόλογη αιτιολογία να θεωρηθεί επαρκής σε μια περίπτωση ενώ σε άλλη παρότι εκτεταμένη, να κριθεί ανεπαρκής. Δεν είναι δηλαδή ζήτημα έκτασης του λεκτικού της αιτιολογίας αλλά ουσίας περιεχομένου, ώστε να ικανοποιούνται τα κριτήρια της διοικητικής δικαιοσύνης και ιδιαίτερα ο βασικός της σκοπός, η δυνατότητα ελέγχου δηλαδή από την αιτιολογία της διοικητικής πράξης. Γι' αυτό και όταν η αιτιολογία δεν είναι επαρκής, αυτή μπορεί να συμπληρωθεί από τα στοιχεία του φακέλου της διοίκησης που βρίσκονται ενώπιον του Δικαστηρίου. 35 40

(5) Στην υπό εξέταση υπόθεση δεν πρέπει να υπάρχει καμιά αμφιβολία στον αιτητή, ούτε και το Δικαστήριο έχει, για την αιτιολογία της απόρριψης του αιτήματός του.

5 Η έφεση απορρίπτεται χωρίς διαταγή για έξοδα.

Αναφερόμενη υπόθεση:

10 *Louca v. Republic (1986) 3 C.L.R. 1640.*

Έφεση.

15 Έφεση εναντίον της απόφασης Δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου (Σαββίδη, Δ.) η οποία εκδόθηκε στις 15 Ιουνίου, 1988 (Αρ. Προσφυγής 141/85) (1988) 3 Α.Α.Δ. 1230 με την οποία η προσφυγή του εφεσείοντα για σύνταξη και φιλοδώρημα με βάση τα χρόνια υπηρεσίας στην Αστυνομική Δύναμη απορρίφθηκε.

20 Α. Κληρίδης, για τον Εφεσείοντα.

Ν. Χαράλαμπος, Ανώτερος Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους Εφεσίβλητους.

25 Α. ΛΟΪΖΟΥ, Π.: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα εκδώσει ο Δικαστής κ. Χρ. Αρτεμίδης.

30 ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ.: Ο αιτητής ήταν μέλος της Αστυνομικής Δύναμης Κύπρου από το 1973. Στις 22.12.83 ο Υπουργός Εσωτερικών διόρισε Πειθαρχική Επιτροπή, βάσει των καν.10(Α) και 32 των Περί Αστυνομίας (Πειθαρχικών) Κανονισμών, για να εξετάσει τρεις κατηγορίες εναντίον του για κατάχρηση εμπιστοσύνης, διαφθορά και ανάρμοστη συμπεριφορά. Στις 25.6.84 ο αιτητής παραδέχτηκε την κατηγορία της διαφθοράς, ενώ οι υπόλοιπες δύο κατηγορίες αποσύρθηκαν. Η Πειθαρχική Επιτροπή επέβαλε στον αιτητή την ποινή της αναβολής της μισθοδοτικής του προσαύξησης μέχρι της 1.11.85. Η ποινή αυτή επανεξετάστηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών, βάσει του κανονισμού 36 των πιο πάνω αναφερομένων Κανονισμών, ο οποίος και αύξησε την ποινή που του επιβλήθηκε σε αυτή της απαίτησης προς παραίτηση. Ο αιτητής εφεσί-

βαλε την απόφαση του Υπουργού στο Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο, αφού εξέτασε την υπόθεση την Ι.Π.84 απέρριψε την έφεση, επικυρώνοντας έτσι την ποινή που επέβαλε ο Υπουργός Εσωτερικών. Η απόφαση αυτή του Υπουργικού Συμβουλίου κοινοποιήθηκε γραπτώς στον αιτητή στις 21.11.84. Στις 26 του ίδιου μήνα, ο δικηγόρος του απηύθυνε επιστολή στον Υπουργό Εσωτερικών με αίτημα την παραχώρηση στον αιτητή σύνταξης και φιλοδώρηματος με βάση τα χρόνια υπηρεσίας του στην Αστυνομική Δύναμη. Ο Υπουργός Εσωτερικών υπέβαλε με πρότασή του στο Υπουργικό Συμβούλιο σύμφωνα με τον κανονισμό 45 των πιο πάνω αναφερομένων Κανονισμών, το αίτημα αυτό, το οποίο αφού και μελέτησε, απέρριψε.

Ο αιτητής καταχώρησε προσφυγή εναντίον της απόφασης αυτής του Υπουργικού Συμβουλίου την οποία πρόσβαλλε για τρεις λόγους:

(α) Ότι η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ήταν αναιτιολόγητη.

(β) Στη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου μετείχε και ο Υπουργός Εσωτερικών, που υπέβαλε την πρόταση για την παροχή στον αιτητή των συνταξιοδοτικών του ωφελημάτων, και

(γ) Το Υπουργικό Συμβούλιο δεν έδωσε την ευκαιρία στον αιτητή να ακουστεί.

Ο δικαστής, ο οποίος εκδίκασε πρωτοδίκως την υπόθεση αφού επελήφθη σε έκταση και των τριών λόγων που πρόβαλε ο αιτητής για την ακύρωση της επίδικης απόφασης, απέρριψε την προσφυγή.

Στο εφετείο ο δικηγόρος του αιτητή περιέλαβε ακριβώς τους ίδιους λόγους εφέσεως που πρόβαλε και ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου για την ακύρωση της επίδικης απόφασης. Κατά τη διάρκεια όμως της ακρόασης περιόρισε την έφεση στον πρώτο λόγο, την εισήγηση δηλαδή ότι η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, όπως έχει κοινοποιηθεί στον αιτητή, είναι παντελώς αναιτιολόγητη και βάσει των γνωστών αρχών του διοικητικού δικαίου πρέ-

πει συνεπώς να ακυρωθεί. Η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, που περιέχεται στα πρακτικά της συνεδρίας του στις 17.1.85, έχει ως εξής:

5 "Το Συμβούλιο μελέτησε αίτηση του πρώην Αστυφ.
3749 Γεωργίου Κ. Γεωργίου στον οποίο επιβλήθηκε η
πειθαρχική ποινή της απαίτησης προς παραίτηση, για
την καταβολή, σύμφωνα με τον Κανονισμό 45 ' των
10 περί Αστυνομίας (Πειθαρχικών Κανονισμών και το
άρθρο 7 του περί Συντάξεων Νόμου, Κεφ. 311 και
Νόμων 17 του 1960, 9 και 18 του 1967, 51 και 119 του
1968, 9 του 1971, 65 του 1973, 42 του 1976, 38 του 1979,
2 και 39 του 1981', των ωφελημάτων αφυπηρέτησης τα
15 οποία αυτός εκέρδισε με βάση την πραγματική του υπη-
ρεσία και αφού έλαβε υπόψη όσα αναφέρθηκαν στη Συ-
νεδρίαση καθώς και το περιεχόμενο του Παραρτήματος
'Γ' της Πρότασης, (επιστολή Αρχηγού Αστυνομίας προς
Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών ημ.
20 17.12.1984), αποφάσισε η αίτησή του να μη γίνει αποδε-
κτή."

Στην υπόθεση *Λουκά ν. Δημοκρατίας* (1986) 3 Α.Α.Δ.
1640, όπου τα γεγονότα ήσαν πανομοιότυπα με την πα-
ρούσα, η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου αναφέρ-
25 θηκε στη γνωστή αρχή του διοικητικού δικαίου ότι η αι-
τιολογία διοικητικής απόφασης μπορεί να συμπληρωθεί
από το σύνολο των γεγονότων που βρίσκονται στο φάκε-
λο της υπόθεσης, και στη σελίδα 1645 το Δικαστήριο είτε
τα εξής: (σε μετάφραση).

30 "Ερχόμαστε να εξετάσουμε τώρα την εισήγηση πως η
επίδικη απόφαση δεν ήταν δεόντως αιτιολογημένη. Δέ-
ουσα αιτιολογία είναι ουσιώδες στοιχείο σε μια διοικη-
τική απόφαση, αλλά επαρκής αιτιολογία μπορεί επίσης
35 να συναχθεί ικανοποιητικά από το διοικητικό φάκελο.
Στην παρούσα ειδικά υπόθεση το Υπουργικό Συμβού-
λιο είχε ενώπιόν του το φάκελο του αιτητή και το υπό-
λοιπο αναγκαίο υλικό και ειδικότερα την 'πρόταση'
του Υπουργού Εσωτερικών ημερομ. 18.1.82 προς το
40 Συμβούλιο η οποία είναι τόσο σαφής ώστε να αποτελεί
από μόνη της τη δέουσα αιτιολογία που χρειάζεται."

Στην επόμενη παράγραφο συνεχίζει το Δικαστήριο με το εξής σημαντικό:

"Όλο αυτό το υλικό βρισκόταν ενώπιον του δικαστή που εδίκασε πρωτόδικα την προσφυγή, και είχαμε την ευκαιρία να το εξετάσουμε κατά την έφεση. Πρέπει να πούμε ότι η παρούσα δεν είναι από τις υποθέσεις όπου η αιτιολόγηση της επίδικης απόφασης είναι τέτοια ώστε να αφήνει το Δικαστήριο, ή οποιονδήποτε πρόσωπο ενδιαφέρεται πάνω στο θέμα, σε οποιαδήποτε αμφιβολία αναφορικά με τη φύση της." 5 10

Το Υπουργικό Συμβούλιο, όπως αναφέρεται στην απόφασή του, έλαβε υπόψη όσα αναφέρθηκαν στη συνεδρία και το περιεχόμενο της πρότασης του Αρχηγού της Αστυνομίας προς το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών ημερ. 17.12.84. Στην πρόταση αυτή αναφέρονται τα γεγονότα της υπόθεσης και το ιστορικό της σταδιοδρομίας του αιτητή. Το Υπουργικό Συμβούλιο είχε επίσης ενώπιόν του τις γραπτές παραστάσεις των δικηγόρων του αιτητή προς υποστήριξη του αιτήματός του. 15 20

Τα στοιχεία της πλήρους αιτιολογίας, όπως καθορίζει ο Θ. Τσάτσος στο σύγγραμμά του "Η Αίτησις Ακυρώσεως Ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας", είναι τρία: 25

(α) Η αναφορά στον εφαρμοζόμενο Κανόνα.

(β) Ο ακριβής καθορισμός της περιπτώσεως ή του πραγματικού γεγονότος στο οποίο αφορά και, 30

(γ) Η υπαγωγή της περιπτώσεως ή του γεγονότος στο οποίο αφορά στην επιταγή δικαίου που εφαρμόζεται. 35

Όταν δε πρόκειται για απόφαση διακριτικής εξουσίας, προστίθεται στην αιτιολογία το αίτιο και ο σκοπός που συνήρρησαν στη λήψη της. Αναφέρονται τα εξής σχετικά στη σελίδα 248 (παράγραφος 117): 40

"Αποτελεί στοιχείον της αιτιολογίας της διοικητικής πράξεως η αναγραφή του κινήσαντος εις ενέργειαν

5 την διοίκησιν αιτίου και του δι' αυτής διωκομένου σκοπού και η από απόψεως σκοπιμότητας εν γένει δικαιολογία τόσον προκειμένου περί των πράξεων των υποκειμένων εις έλεγχον ουχί μόνον από απόψεως νομιμότητας, αλλά και από απόψεως σκοπιμότητας, όσον και προκειμένου περί των πράξεων αρχών, ασκουσών τον έλεγχον της σκοπιμότητας των πράξεων των υφισταμένων αρχών."

10 Και συνεχίζει στη σελίδα 249 με τα ακόλουθα:

15 "Το Συμβούλιον της Επικρατείας όμως δεν δύναται να εισέλθη εις τον έλεγχον της ορθότητος της αιτιολογίας από απόψεως σκοπιμότητας και να εκτιμήση ούτω από ουσιαστικής απόψεως τα πραγματικά γεγονότα, δηλαδή τα δεδομένα, εν όψει των οποίων η διοίκησις απεφάσισεν, υποκαθιστάμενον δηλαδή εις την ενεργόν διοίκησιν. Το Συμβούλιον της Επικρατείας περιορίζεται εις τον έλεγχον της ακριβείας των διαπιστώσεων της διοικήσεως επί τη βάσει των στοιχείων του φακέλου και των υπό του ασκούντος την αίτησιν ακυρώσεως προσαγομένων και επικαλουμένων, ως και εις τον έλεγχον κατά πόσον τα διαπιστωθέντα είναι ικανά να αιτιολογήσουν την προσβαλλομένην πράξιν."

25

30 Η εισήγησις του δικηγόρου του αιτητή είναι πως η κρίνομενη απόφασις δεν είναι δεόντως αιτιολογημένη γιατί δεν αναφέρονται αυτά που συζητήθησαν μεταξύ των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου. Οι διαβουλεύσεις όμως των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου δεν αποτελούν κατά το διοικητικό Δίκαιο, μέρος της αιτιολογίας της απόφασής του.

35 Το επαρκές ή μη της αιτιολογίας μιας απόφασης κρίνεται ανάλογα με τα ιδιαίτερα περιστατικά και τη φύση της κάθε υπόθεσης. Μπορεί π.χ. ολιγόλογη αιτιολογία να θεωρηθεί επαρκής σε μια περίπτωση ενώ σε άλλη παρότι εκτεταμένη, να κριθεί ανεπαρκής. Δεν είναι δηλαδή ζήτημα έκτασης του λεκτικού της αιτιολογίας αλλά ουσίας περιεχομένου, ώστε να ικανοποιούνται τα κριτήρια της διοικητικής δικαιουσύννης και ιδιαίτερα ο βασικός της σκοπός, η δυνατότητα ελέγχου δηλαδή από την αιτιολογία της διοι-

40

κητικής πράξης. Γι' αυτό και όταν η αιτιολογία δεν είναι επαρκής, αυτή μπορεί να συμπληρωθεί από τα στοιχεία του φακέλου της διοίκησης που βρίσκονται ενώπιον του Δικαστηρίου. Στο ίδιο βιβλίο που αναφέρεται πιο πάνω, ο συγγραφέας λέγει τα εξής πάνω σ' αυτό το θέμα:

5

"Εάν τα ευθέως και αμέσως αιτιολογούντα την πράξιν γεγονότα προκύπτουν εκ των στοιχείων, τα οποία η διοικήσις είχεν υπ' όψιν, καθ' ον χρόνον εξέδωκε την πράξιν αυτής, τα στοιχεία δε ταύτα είναι κατά τεκμήριον ή αποδεδειγμένως ήδη γνωστά τω ενδιαφερομένω δεν απαιτείται διατύπωσις της αιτιολογίας, της εκ των σχετικών στοιχείων προκυπτούσης, θεωρουμένης επαρκούς. Τούτ' αυτό έχει εφαρμογήν, οσάκις η διατυπωμένη αιτιολογία είναι ανεπαρκής ή ελλιπής, αλλά συμπληρούται εκ των σχετικών κατά τεκμήριον ήδη γνωστών στοιχείων."

10

15

Στην υπό εξέταση υπόθεση δεν πρέπει να υπάρχει καμιά αμφιβολία στον αιτητή, ούτε και το Δικαστήριο έχει, για την αιτιολογία της απόρριψης του αιτήματός του. Ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου τέθηκαν όλα ανεξαιρέτως τα στοιχεία που αφορούσαν στην αίτησή του, και συγκεκριμένα η προϊστορία των γεγονότων που οδήγησαν σε αυτή, οι προσωπικές και οικογενειακές του περιστάσεις και η γραπτή υποστήριξη του αιτήματος από το δικηγόρο του. Το Υπουργικό Συμβούλιο μελέτησε όλα τα πιο πάνω στοιχεία, όπως ρητά αναφέρει στην απόφασή του, και απέρριψε το αίτημα. Θα προσθέταμε, εκ περισσού, πως από το σύνολο των γεγονότων της υπόθεσης δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το Υπουργικό Συμβούλιο αξιολογώντας τη σοβαρότητα του αδικήματος για το οποίο ο αιτητής καταδικάστηκε, δηλαδή της διαφθοράς, έκρινε πως δεν ήταν ορθό να του παρασχεθούν συνταξιοδοτικά ωφελήματα μετά την ποινή που του επιβλήθηκε, δηλαδή της απαίτησης να παραιτηθεί από τις τάξεις της Αστυνομίας.

20

25

30

35

Για τους λόγους που αναφέρουμε πιο πάνω η έφεση απορρίπτεται και η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου επικυρώνεται. Δε γίνεται οποιαδήποτε διαταγή για έξοδα.

40

Η έφεση απορρίπτεται χωρίς έξοδα.